



Indmeldelse:
Send en e-mail til
kohavensvenner@gmail.com samt
kontingent kr. 100 til konto
1551-10015413 eller via
MobilePay til 17765.

Formand: Biolog Thor Hjarsen,
thorhjarsen@mail.dk
Næstformand: Lars Michael
Nielsen
Redaktør: Ib Fagerlund
Kasserer og medlemsadministration:
Ulla Skytte
Øvrige bestyrelse: Poul Erik
Pedersen, Klavs Nielsen, Troels Leuen-
hagen Petersen, Max Herzog og Maja
Balle.

Følg os på Facebook
"Hellebæk Kohaves Venner"
og på
www.kohavensvenner.dk

HELLEBÆK OG TEGLSTRUP HEGN BLIVER NATURNATIONALPARK!

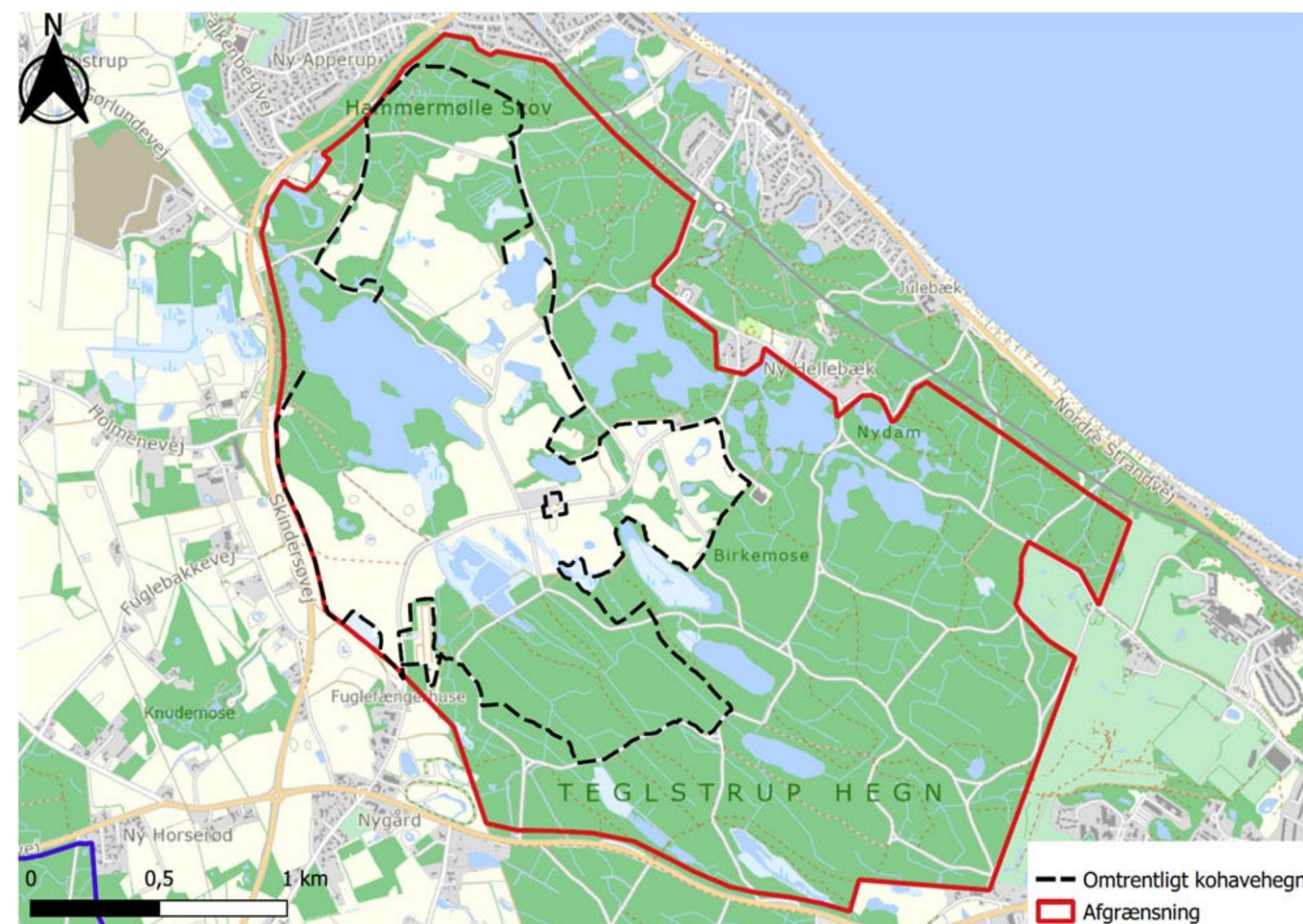
Tekst: Thor Hjarsen

I Hellebæk Kohaves Venner er vi superglade for at området bliver til naturnationalpark. Det er et godt skridt i den rigtige retning. Vi har i årevis arbejdet for udvidet hegning og flere græssende dyr. Nu kommet det så.

Udsætning af store græssere og browsere ved vi fremmer biodiversiteten, og vil dermed give flere naturoplevelser. Det

har vi konkret set i Hellebæk Kohave hvor antallet af nektarrige blomster f.eks. blev syvdoblet på bare to år, efter den ekstensive helårsgræsning blev indført tilbage i 2019.

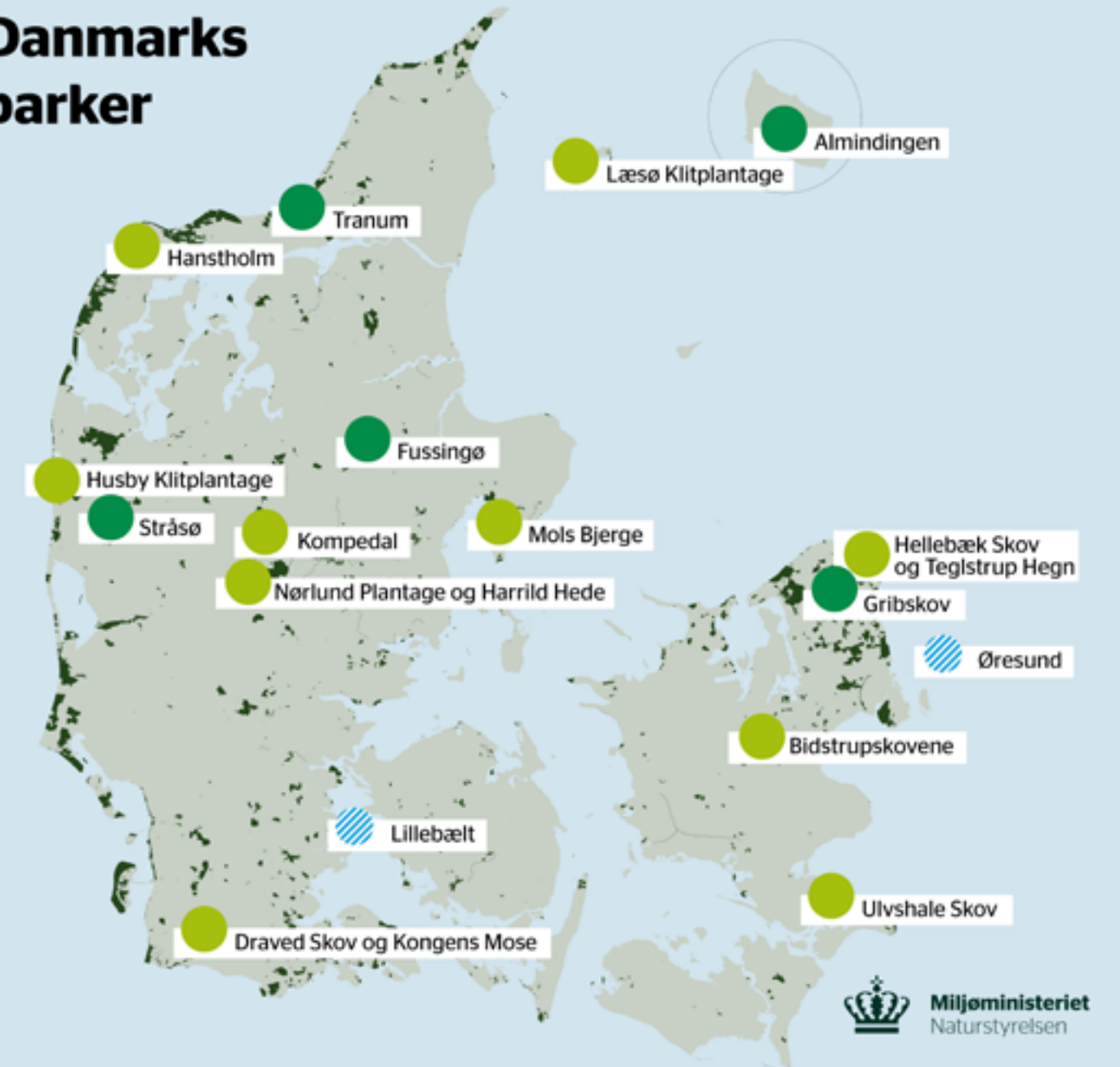
Vi havde dog foretrukket et lavt hegn og helårsgræssende køer og heste. Det forslag stillede vi for nyligt sammen med DOF Nordsjælland og det blev sendt til



Der er måske mange spørgsmål i forbindelse med den udpegede naturnationalpark i Hellebæk og Teglstrup Hegn. Nogle kan endnu ikke besvares - fordi det endnu ikke er afgjort - men mange svar kan findes her: <https://naturstyrelsen.dk/naturbeskyttelse/naturprojekter/naturnationalpark-hellebaek-skov-og-teglstrup-hegn/>

Her etableres Danmarks naturnationalparker

- de første 5 naturnationalparker
- de næste 10 naturnationalparker
- marine naturnationalparker (præcis placering ikke fastlagt)
- statslige naturområder



politikere m.fl. (se efterfølgende artikel). Nu blev det så til, at vi beholder køerne og får krondyr ud. Det er absolut bedre end ingenting. Krondyr er et kompromis pga Slots- og Kulturstyrelsens bekymring for fredede diger, damme og kanaler. Styrelsen mener, at køer og heste vil kunne ødelægge dem. Vi er ret sikre på at denne bekymring er ubegrundet og overdreven. Vi ser ingen

skader med det nuværende lave græsningstryk. Men lad os nu komme i gang og få erfaringerne. Hellebæk Kohaves Venner kommer naturligvis til at engagere sig i den nye naturnationalparks planlægning i samarbejde med Naturstyrelsen Nordsjælland og Helsingør Kommune. Vi ser frem til dette arbejde. Det er et historisk første skridt for en vilde natur i Danmark.

Naturnationalpark Hellebæk

Konkret forslag til hegnslinjer

Thor Hjarsen, formand for Hellebæk Kohaves Venner

John Hansen, formand for DOF Nordsjælland

Foreningerne Hellebæk Kohaves Venner og DOF Nordsjælland foreslår her oprettelse af en naturnationalpark i Hellebæk. De præcise hegnslinier skal naturligvis justeres, men som udgangspunkt præsenterer vi her i fællesskab en naturnationalpark, som omfatter i alt tre hegninger (gul, grøn og blå hegning), som vist i det følgende. Den samlede naturnationalpark har hovedfokus på biodiversitets, men vores forslag tilgodeser også vigtig infrastruktur, samt særligt ryttere og hundeluftere.

Vi anbefaler og vil bakke op om, at der kun anvendes hårdføre køer og heste, og dermed alene lavt el-hegn. Dette anser vi for både biologisk tilstrækkeligt samt væsentligt for at imødekomme potentiel lokal kritik.



Vi har i dette forslag integreret de forslag, vi siden 2017 har haft dialog med Naturstyrelsen Nordsjælland om.

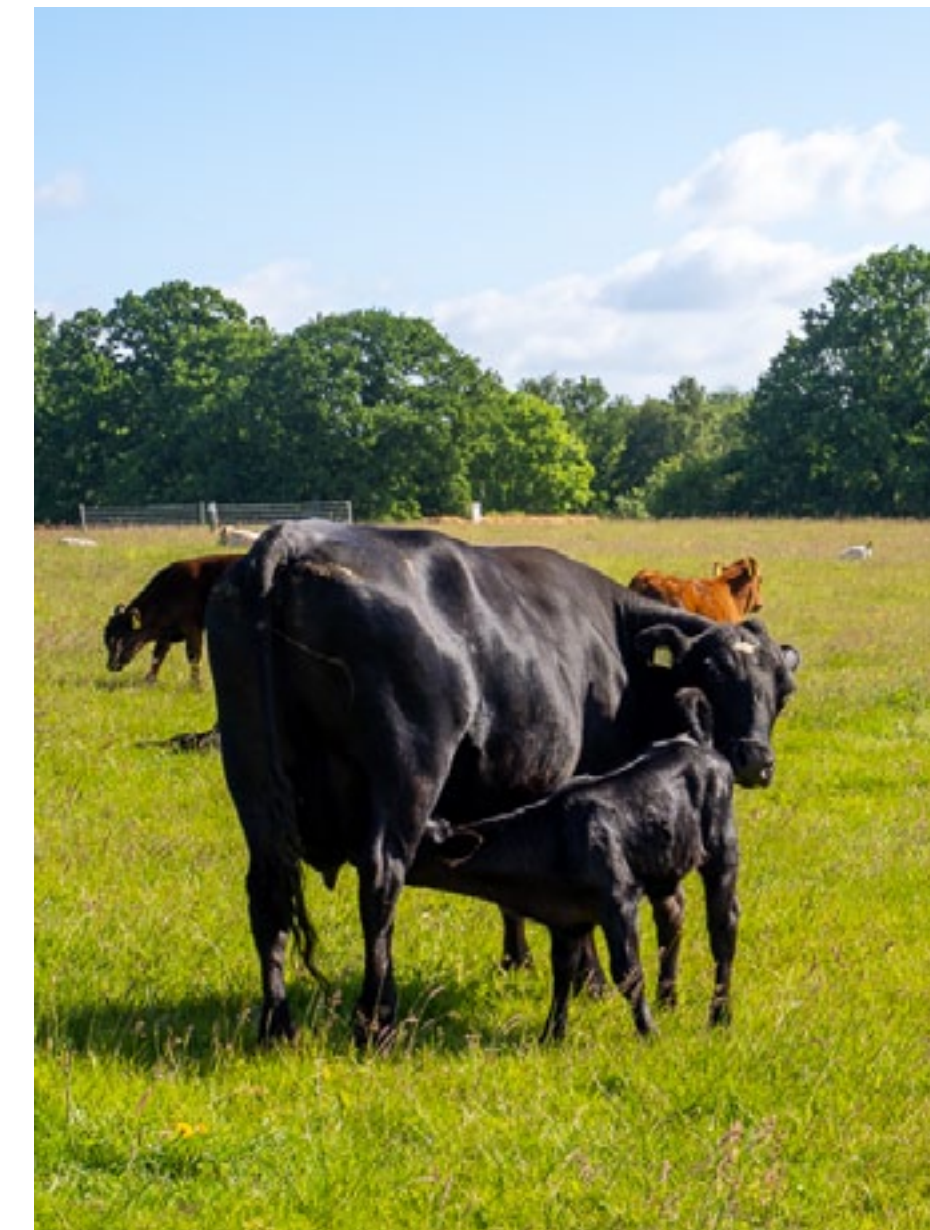
Endelig bygger forslaget på det arbejde Naturstyrelsen Nordsjælland og Helsingør Kommune allerede har sat i gang om en samhegning af det fredede kommunale



Galloway tyrekalv i nuværende hegning Hellebæk Kohave. Dyret står på trækbanelen, et industrihistorisk, beskyttet kulturminde. Det indsatte kort viser den nuværende hegning på 234 hektar inklusiv sø-arealer (kort fra NST NSJ)

naturareal Den Grønne Vestkile, og en del af Teglstrup Hegn.

Det er værd at bemærke, at den nuværende hegning, på i alt 235



ha, i snart 15 år har haft græssende køer, og løbende er blevet udvidet. For snart 3 år siden overgik man til ekstensiv helårsgræsning uden vinterfodring og antallet af køer blev reduceret med over 2/3. Der foregår uden problemer alle typer af friluftsliv.

Vi ønsker, at køerne i en kommende naturnationalpark skal være reproducerende, således at der opnås erfaringer med dette. Dyrene kan GPS-mærkes for hurtigere lokalisering ved tilsyn og mærkning af kalve.

**Naturnationalpark Hellebæk –
i alt tre hegninger, der tilgodeser natur og friluftsliv**

Naturnationalparken består af i alt tre hegninger (gul, grøn og blå), der opdeles af Esumvej – og tilgodeser ryttere og hundeluftere. Øvrige dele af friluftslivet kan fungere uhindret – herunder også MTB. Det viser erfaringer fra hele landet, samt også fra den nuværende hegning i Hellebæk Kohave. Derfor kan MTB-ruten ”Det Blå Spor” kan bibeholdes. Desuden kan flere hundrede fuglekiggere fortsat observere forårsfugletræk i Kohaven.

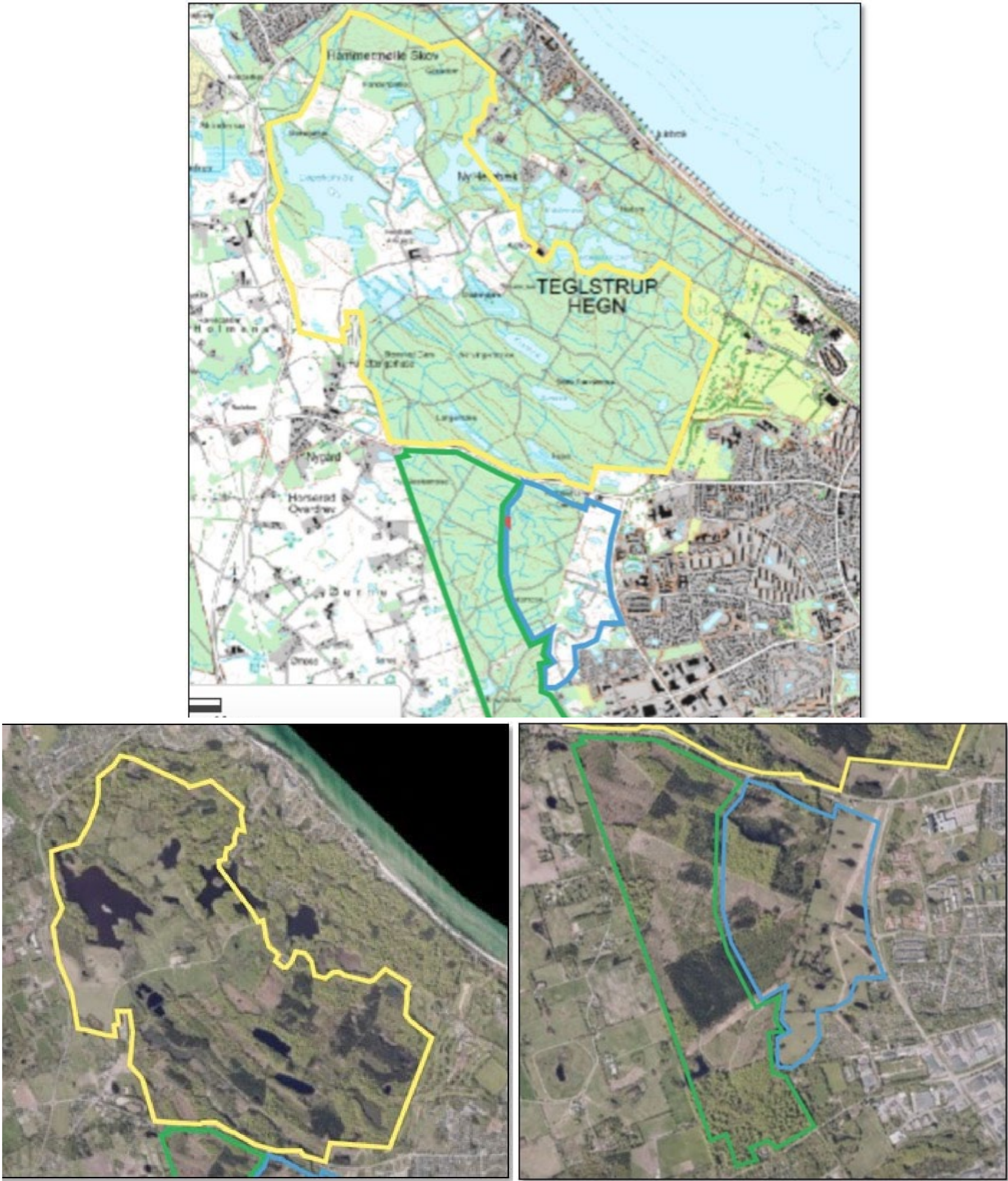
Græsningstrykket i de skovdækkede dele af hegninger vil være relativt lavere end i de lysåbne dele, da køer og heste primært vil opholde sig hvor de finder mest og nemmest føde. Risiko for skader på kulturminder må anses for minimal. Indtil videre har der ikke været sådanne skader, og slet ikke efter det lavere græsningstryk blev indført.

GUL HEGNING

Den nordlige hegning, nord for Esumvej, er en udvidelse af den nuværende hegning og er lavt el-hegn. I hegningen er der hårdføre reproducerende køer og heste (exmoor). Hegnslinien er i vest – langs Skindersøvej – trukket ind, således at ryttere kan passere her fra nord til syd. I øst kan hegnslinien også trækkes mere ind i skoven end det viste, så ryttere her kan passere. Nuværende hundeskov i nord bibeholdes og er derfor ikke heget med. MTB-spor bibeholdes. Syd for Esumvej etableres to hegninger – også med lavt el-hegn.

BLÅ HEGNING bygger videre på eksisterende plan om samhegning. Nuværende græsningsaftale bibeholdes og de nuværende konik-hestebestanden bør udvides for at øge græsningstryk i skovdelen. MTB-spor bibeholdes. Meget sjældent benyttet ridesti rykkes til grøn hegning.

GRØN HEGNING etableres med lavt hegn og kun med hårdføre køer. Stor rydning er under tilgroning af birk og bør ryddes forud for udsætning. Ridestier etableres og mærkes op. MTB-spor kan bibeholdes.



Danmarks bedste biodiversitetstræ

Tekst og foto: Klavs Nielsen

Det var noget i den retning, den hollandske lav- og mos-ekspert Klass Van Dort spontant udbrød, da han

og Erik Aude her midt i marts undersøgte en af de store ege i Hellebæk Skov. Han var overmåde begejstret, fordi han lige havde fundet 5 forskellige arter af nålelaver på det samme træ.



Stammerne bliver grundigt gennemgået med lup af Erik og Klass og der indsamles prøver til undersøgelse i laboratoriet. Klaas er i den grønne jakke.

Baggrunden for hans glæde skal findes i Naturstyrelsens indsats for at forbedre biodiversiteten i Hellebæk Skov/Teglstrup Hegn.

En af indsatserne har været at lysstille 90 veterantræer. Det drejer

sig om ca. 250-300 årige ege, enkelte bøg, ask og fuglekirsebær. Lysstillingen er sket ved at fjerne nærstående træer i en halvcirkel mod syd og i en afstand af ca. 25 m. De fældede træer er efterladt, der hvor de faldt, og de vil dermed

være med til også at øge biodiversiteten som dødt ved, hvilket er særdeles vigtigt for mosser, insekter og svampe. Dødt ved er generelt en mangelvare i Danmark, men her i vores område er vi ved at komme godt med.

Lysstillingen betyder, at stammerne på veterantræerne nu får mere lys, varme og slagregn. De er ikke længere dækket af de nærstående træers kroner. For at finde ud af, hvad det betyder for biodiversiteten på dem, har styrelsen bedt HabitatVision ved Erik Aude om at foretage en særlig effektmonitoring af mosser og laver på 50 af de lysstillede ”veteraner”. Det er så meningen at gentage den samme monitorering om 4 år.



Krybende silkemos (*Homalothecium sericum*) lever ofte på bark nederst på ældre træer.

Erik Aude, som også er lav- og moskspert, har allieret sig med Klass Van Dort, som har en særlig forælskab for en særlig morfologisk gruppe af bitte små laver og svampe, som han kalder ”Coniocarps” - nålslaver og nålesvampe. Han har lige skrevet en bog om de 29 arter, der kendes fra i Holland. Vi har et lignende antal i Danmark.

Coniocarps stiller store krav til deres voksested. De er næsten alle til grov bark på meget gamle træer (veterantræer) eller tørt fibret dødt



Smuk furehætte (*Orthotricum pulchellum*) er et andet eksempel på en mos som Erik og Klaas registrerede.

ved gerne på stående døde træer. De foretrækker et fugtigt sted, som er beskyttet mod regn, men tåler også at tørre ud. Derfor har de det svært på glatte lige stammer. Og det er forklaringen på, at mange i dag er sjældne. De kræver store, gamle, knudrede, hullede og skæve træer. Dem er der ikke mange af. I skovbruget har man jo af hensyn til tømmerproduktionen gennem mange år fremmet de rette og glatte stammer. Samtidigt har man typisk

omdriftstider på 100-150 år for eg og bøg, og det er ikke tilstrækkeligt tid til at disse krævende arter kan nå at indfinde sig på stammerne. De er også følsomme for forurening med kvælstof, fordi de kan blive konkurreret ud af hurtigtvoksende laver og mosser, som har fordel af næringen.

Men heldigvis ser det fornuftigt ud i Hellebæk Skov. Belastningen med kvælstof er ikke alvorlig, bl.a fordi

der er langt til landbrug med dyrehold, som udleder meget kvælstof. Desuden har vi relativt mange gamle ege af høj alder. Når der er mange ”coniocarps” vil der også være insekter, mosser og andre laver, som er krævende og dermed sjældne, så der er en vis sandsynlighed for, at vi har den bedste eg i Danmark! Det vil vi få mere at vide om, når Erik Aude har afrapporteret monitoreringen - spændende.

Tak til Erik Aude for forbedringer af teksten og bestemmelsen af mosserne. Og tak til Bodil Faurholdt for korrekturlæsning.



Disse nålesvampe er eksempler på ”coniocarps”. Arten hedder Ved-nålesvamp (*Mycocalicium subtile*), og lever på dødt ved, gerne stående udgåede træer uden bark. De er under 1 mm høje og ret sjældne i Danmark.

Sjælden jagtedderkop stortrives i Teglstrup Hegn

Tekst og foto: Ib Fagerlund

Navnet er *Acantholycosa lignaria*. Svært at huske men den har desværre ikke fået et navn på dansk endnu.

I Norge kalder de den Praktulveedderkopp, hvilket jeg synes, er et dejligt beskrivende navn.

Det er en jagtedderkop af en familie som vist kaldes for ulveedderkopper. Familien omfatter små 60 arter i verden, og de fleste bor på stejle klippesider, hvor de er ret



umulige at eftersøge og finde. Men ikke denne. Den ynder lysåben skov med døde stammer og træstubbe, som har mistet barken. Her sidder den og soler sig og gemmer sig lynhurtigt i sprækkerne, hvis den bliver forstyrret.

Når jeg kalder den sjælden, gælder det i Danmark. Indtil for nylig var der under 10 registrerede fund i naturbasen.dk, og seks af disse er fra Teglstrup Hegn mellem 2011 og 2018.

Det var lidt af et tilfælde, at jeg fandt den igen for ganske nyligt.

Jeg var taget på hugormesafari i skoven, og havde forvildet mig ind i et, for mig ukendt område i den sydlige ende af skoven. Da jeg ikke så skyggen af en hugorm, fotograferede jeg lidt sommerfugle, skovfirben og så en lille edderkop. Edderkopper kender jeg ikke meget til, men jeg delte alligevel et foto af kræet på Facebook.

Min gode ven Jørn Skeldahl reagerede omgående. Han havde nemlig fundet nogle eksemplarer ved Sortesø 11 år tidligere.

Jeg kontaktede straks Frederik Leck Fischer, som jeg jo nyligt havde lavet en aftale med om edderkopperforedrag og -tur med Kohavens Venner. Og jo - det var bestemt den sjældne *Acantholycosa lignaria* jeg

havde fotograferet.

Nogle dage senere var jeg ude for at kigge mere grundigt efter disse dyr, og sandelig om ikke jeg fandt adskillige eksemplarer, endda på flere forskellige lokationer i skoven. Så sjælden er den jo nok, men åbenbart ikke her hos os. I Teglstrup Hegn er der tydeligvis en sund og levedygtig population, og det har der sikkert været i mange år.



Kommende arrangementer

Mandag den 28. marts kl. 19-21 FOREDRAG og GENERALFORSAMLING

Hellebæk Kohaves Venner afholder den årlige generalforsamling i marts. Som vanligt starter vi mødet med en spændende foredragsholder. I år har vi inviteret biolog og forfatter Michael Stoltze, så det bliver nok noget med sommerfugle, biodiversitet og vilde haver, og en masse flotte fotos.

Derefter den ordinære generalforsamling, hvor du kan gøre din indflydelse gældende.

Mødet er kun for medlemmer!

Mødested: Kulturhuset Bølgen, Jæmtlandsvej 1, 3140 Ålsgårde.



Søndag den 3. april kl. 13-17 TRANE- OG TRÆKFUGLE- DAG

”Same procedure as last Year” - et fast indslag i turprogrammet er vores årlige traneture i det tidlige forår. Vi lægger nakken tilbage og afsøger himlen for de store, træk-kende fugle. Med lidt held ser vi også andre trækkende fugle som musvåge, spurvehøg og ørne. Husk varmt tøj og lidt proviant. Kikkerter kan lånes mod et mindre depositum.

Mødested: P-pladsen.

Turleder: Troels Leuenhagen Petersen.



Søndag den 8. maj kl. 5:00-7:30 NATTERGALETUR

Stå TIDLIGT op og nyd når skoven vågner med fuglesang fra Nattergal, Sangdrossel, de små sangere, Rødstjert og meget andet. Træn fuglestemmeøret og hør om trækfuglenes mysterier. Husk gummi-støvler, kaffe/the og lidt at bide i!

Mødested: P-pladsen.

Turleder: Thor Hjarsen.



Onsdag den 25. maj kl. 19-21 EDDERKOPPEFOREDRAG

BEMÆRK - ÆNDRET DATO!

Kom til to spændende timer med edderkopper. Foreningen byder på kaffe/te og en småkage.

Frederik Leck Fischer er naturformidler, og studerende ved Københavns universitet, hvor han skriver speciale om edderkoppefysiologi i samarbejde med Statens naturhistoriske museum og Biologisk institut.

I hans fritid bestyrer han facebook-siden ”Fortællinger fra felten” og holder foredrag, hvor han kombinerer pædagogisk formidling med høj faglighed, ofte i fortællinger om edderkopper og andre dyr som de færreste kender.

Frederik vil til hans foredrag i foreningen fortælle om de danske edderkopper, hvad der kendetegner denne dyregruppe, og hvor unikt et område Nordsjælland er for den danske edderkoppefauna.

Mødested: Kulturhuset Bølgen, Jæmtlandsvej 1, 3140 Ålsgårde.

**Søndag den 5. juni kl. 13-15
EDDERKOPPETUR**

I forlængelse af foredraget om edderkopper den 25. maj på Bølgen, tager vi på felttur med Frederik Leck Fischer.

Vi vil bevæge os ud i Kohavens vilde natur, og selv forsøge at lave en artsliste over edderkopperne, samt modtage en masse viden om hver enkelt arts levevis.

De mest interessante fund vil blive indsamlet til Statens Naturhistoriske Samling og bidrage direkte til viden om mange arters udbredelse – et meget dårligt undersøgt emne, inden for dansk naturvidenskab.

Mødested: P-pladsen.

Turleder: Frederik Leck Fischer.

Turen er også velegnet for børnefamilier.



**Søndag den 12. juni kl. 10-13
GULDSMEDETUR**

Midt i juni er mange guldsmedearter på vingerne.

Kom med ud og oplev kærguldsmede, smaragdlibeller, vandnymfer, de første mosaikguldsmede og mere til. Vi tager turen ned til Pernillesø og kigger også i de vådområder og læpladser vi passerer på vejen. I tilfælde af dårligt vejr udsættes turen, så følg med på Hellebæk Kohaves Venners facebook-gruppe.

Husk gummistøvler og gerne et kamera.

Mødested: P-pladsen.

Turleder: Ib Fagerlund.



**Søndag den 19. juni kl. 13:00-15:00
DE VILDE BLOMSTERS DAG**

Hvert år i juni måned inviterer Dansk Botanisk Forening til De Vilde Blomsters Dag i Norden, med guidede ture i hele landet. Kohavens Venner er selvfølgelig også med. I år får vi hjælp af Gunnar Rylander Hansen, fra Dansk Botanisk Forening, til at lede turen og fortælle om de mange spændende vækster vi kan finde i området. Vi kigger på bakkede overdrev, våde områder og hvad vi ellers kommer forbi.

Husk fornuftig påklædning og fodtøj.

Mødested: P-pladsen.

Turleder: Gunnar Rylander.



**Søndag den 21. august kl. 10-13
KRIBLEKRABLE-TUR**

Kalenderen siger højsommer og de små insekter, spindlere, snegle og andet småkravl er vældig aktive.

Foreningen medbringer bakker og lupglas, og så er det bare med at afsøge skovbunden for diverse smådyr, hvorefter vi artsbestemmer og studerer de sære væsner. Selv de mindste børn kan være med her, og alle kan lære noget nyt.

Tag med på opdagelse i mikro-universet!

Mødested: P-pladsen.

Turleder: Lars Michael Nielsen.

Turen er yderst velegnet for børnefamilier.



**Søndag den 11. september kl. 10-13
HAV- og TRÆKFUGLE VED KYSTEN**

Efteråret byder også på et stort fugletræk hen over vores område.

Har der lige været en periode med kraftig nordvestenvind, er der ud over vindblæst hår gode chancer for at se de kæmpestore suler, der gæster os fra de nordatlantiske ynglekolonier. Ederfugle, måger, terner og mange småfugle er der også gode chancer for at se langs kysten. Husk VARMT tøj og kaffe/the!

Mødested: P-pladsen ved Julebækhus.

Turleder: Thor Hjarsen.

